

หลักสูตรสถานศึกษา
การศึกษาปฐมวัย
พุทธศักราช 2546

โรงเรียนชุมชนบึงบา

อำเภอหนองเสือ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2

หลักสูตรสถานศึกษา

การศึกษาปฐมวัย

พุทธศักราช 2546

โรงเรียนชุมชนบึงบา

อำเภอหนองเสือ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	1
ความนำ	2
วิสัยทัศน์ของโรงเรียน	3
ภารกิจ	
เป้าหมาย	5
ประกาศอนุญาตให้หลักสูตร	6
ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย	7
วิสัยทัศน์การศึกษาปฐมวัย	8
เป้าหมายของหลักสูตร	9
ภารกิจ	10
โครงสร้างของหลักสูตร	11
หลักการ	12
จุดหมาย	13
คุณลักษณะตามวัย	14
คุณลักษณะที่พึงประสงค์	17
สาระการเรียนรู้	18
การจัดประสบการณ์	24
การกำหนดตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์ของเด็ก 4 ขวบ	28
การกำหนดตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์ของเด็ก 5 ขวบ	38
การกำหนดสาระที่ควรเรียนรู้	48
ผังมโนทัศน์สาระการเรียนรู้ระดับปฐมวัย	49
การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปี (4 ปี)	55
การกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์ / เวลา (4 ปี)	73
การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปี (5 ปี)	100
การกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์ / เวลา (5 ปี)	121

	หน้า
การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้	157
หลักการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้	158
บรรยากาศในห้องเรียน	159
บรรยากาศนอกห้องเรียน	161
สื่อและแหล่งการเรียนรู้	162
การประเมินพัฒนาการ	163
ภาคผนวก	164

คำนำ

ด้วยกระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งที่ วก 353/2546 เรื่องให้ใช้หลักสูตร การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 แทนหลักสูตรก่อนประถมศึกษา 2540 โดยให้สถานศึกษาได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรเพื่อสนองต่อการเปลี่ยนแปลง ทางสังคม เศรษฐกิจ และปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก ปฐมวัย

โรงเรียนได้ดำเนินการนำหลักสูตรฉบับนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้และได้รับ ข้อเสนอแนะ ข้อควรปรับปรุงจากครูผู้สอน และปรับให้สอดคล้องกับท้องถิ่นและ ภาพแวดล้อมในปัจจุบัน จากเหตุผลข้างต้น คณะครูสายชั้นปฐมวัยโรงเรียน ชุมชนบึงบา ได้นำข้อมูลดังกล่าวมาปรับปรุงในหลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2546 จนสำเร็จได้ด้วยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างยิ่ง ซึ่งข้าพเจ้า ขอขอบพระคุณคณะผู้ร่วมดำเนินการดังกล่าว และคาดหวังว่าหลักสูตรฉบับนี้ จะเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาปฐมวัยเพื่อพัฒนาการเด็กปฐมวัยทุกด้าน แบบองค์รวม ตามหลักวิชาการสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและบรรลุม มาตรฐานที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

(นายเนตร รอดประชา)

ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบึงบา

16 พฤษภาคม 2552

ความนำ

สภาพวิกฤติทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรง ได้สร้างความกดดันให้เกิดความจำเป็นอย่างยิ่งในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาของไทย ให้สามารถผลิตผู้ที่มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมและจริยธรรม อีกทั้งรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างมีคุณภาพ จากผลงานวิจัยทางการแพทย์ * พบว่าเด็กปฐมวัยไทยจำนวนมากถึง 1 ใน 6 มีพัฒนาการล่าช้าไม่สมวัยโดยมีอัตราส่วนเพิ่มขึ้นตามอายุ แสดงว่าเด็กเหล่านี้ขาดโอกาสเรียนรู้และขาดการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม รวมทั้งจำนวนเด็กที่มีความต้องการทางการศึกษาพิเศษมีเพิ่มขึ้น ด้วยเหตุนี้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงจำเป็นต้องตระหนักถึงปัญหา มีการเฝ้าระวังและดำเนินการให้ความช่วยเหลือเด็กอายุต่ำกว่า 6 ปี ทุกกลุ่มตั้งแต่แรกเกิดตลอดจนมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการและศักยภาพของเด็ก

ปัญหาของสังคมประการหนึ่งที่มีผลกระทบต่อเด็กปฐมวัยไทย คือ ความอ่อนแอของสถาบันครอบครัวในการทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยจำนวนหนึ่งอาจได้รับการเลี้ยงดู ที่ไม่เหมาะสม อันส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเด็กทั้งในปัจจุบันและอนาคตนอกจากนี้ปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ส่งผลโดยตรงและโดยอ้อมต่อสุขภาพอนามัยและพัฒนาการตลอดจนการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย รวมทั้งการหลั่งไหลเข้ามาของวัฒนธรรมต่าง ๆ จากภายนอกส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิต ทำให้จำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญของการดำรงเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมในสังคมตนเอง การพัฒนาเด็กที่สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตทางสังคมของเด็กซึ่งมีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันไป จึงมีความสำคัญ

ในโลกที่ความรู้เทคโนโลยีเกิดขึ้นมากและเป็นไปอย่างรวดเร็ว มนุษย์ไม่สามารถจดจำทุกอย่าง อีกทั้งความรู้ไม่ได้อยู่นิ่งหรือเกิดขึ้นอย่างช้าพอที่จะเรียนรู้ผ่านผู้รู้ คนใดคนหนึ่งอีกต่อไป มนุษย์จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้สามารถเติบโตและเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตและต้องเริ่มตั้งแต่แรกเกิด โดยการปลูกฝังให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการรับรู้ เรียนรู้และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ กลั่นกรองข้อมูล เลือกใช้และนำมาใช้ในสถานการณ์ที่ตนต้องการได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้มนุษย์ยังจำเป็นต้องมีความสามารถในการเรียนรู้จากผู้อื่นและมีลักษณะที่ทำให้ผู้อื่นยินดีที่จะแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนจนหยิบยื่นโอกาสในการเรียนรู้ให้คุณสมบัตินี้เพื่อต่อการเจริญงอกงามตลอดชีวิตดังกล่าว จำเป็นต้องปลูกฝังตั้งแต่ปฐมวัยและต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

จากกระแสความเปลี่ยนแปลงในสังคมที่ผ่านมาพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนเห็นคุณค่าของการศึกษาและตระหนักถึงสิทธิของบุตรหลานที่จะต้องได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้คนในชุมชนจำนวนมากเริ่มมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้และสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่บุตรหลานของตน รวมทั้งตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ความเปลี่ยนแปลงทางความคิด ดังกล่าวก่อให้เกิดความคาดหวังและผลักดันให้เกิดพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งกำหนดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ เพื่อให้การศึกษาที่จัดโดยสถานศึกษาทุกแห่งมีมาตรฐานทัดเทียมกัน

สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพและมาตรฐานนั้นจำเป็นต้องมีการนำหลักสูตรลงสู่การปฏิบัติเพื่อให้เด็กปฐมวัยได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมของการเรียนรู้ที่เหมาะสม ดังนั้นจึงได้มีการกำหนดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำหลักสูตรฉบับนี้ไปพัฒนาเด็กได้ถูกต้องเหมาะสม มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานเดียวกัน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

* นิตยา คชภักดี และคณะ. การส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการของเด็กโดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน

วิสัยทัศน์ของโรงเรียน

นักเรียนได้รับการพัฒนาตามศักยภาพ ให้มีจริยธรรม ความรู้ และจิตสำนึกในความเป็นไทย ใช้เทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้ที่หลากหลายและนำแนวทางระบอบประชาธิปไตยมาใช้ในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

ภารกิจ

1. จัดการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม
2. จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
3. จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม สติปัญญา และมีทักษะกระบวนการคิด
4. ร่วมกันประเมินภายในอย่างกัลยาณมิตร
5. ใช้สื่อ เทคโนโลยี เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กอย่างต่อเนื่อง

เป้าหมาย

นักเรียนทุกคนเกิดการเรียนรู้ พัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพและสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ แสวงหาความรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน นำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหา ในการดำรงชีวิตและอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมในท้องถิ่น อยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข

ประกาศโรงเรียนชุมชนบึงบา
เรื่อง อนุญาตให้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

*****

ด้วยครูผู้สอนปฐมวัยได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ขึ้น
ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก 353/2546 เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปใช้จัด
กิจกรรมการเรียนรู้ให้เด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม โรงเรียนชุมชนบึงบาได้พิจารณาแล้ว
อนุญาต ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ในโรงเรียนได้

ประกาศ ณ วันที่ 15 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2552

(นายเนตร รอดประชา)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบึงบา

ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยเป็นพื้นฐานของการศึกษาที่มั่นคง เป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี (หมายถึงอายุ 5 ปี 11 เดือน 29 วัน) บนพื้นฐานการอบรม การเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม – วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อนำไปสู่การสร้างรากฐานคุณภาพชีวิต ให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม

วิสัยทัศน์ การศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัยโรงเรียนชุมชนบึงบา เป็นการเตรียมความพร้อมเด็กตั้งแต่อายุ 4 – 5 ปี ให้มีพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้าน เต็มตามศักยภาพ และความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูและบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่หลากหลาย ประสานความร่วมมือระหว่างบ้าน ชุมชน มุ่งผลให้เด็กมีพัฒนาการตามมาตรฐานของหลักสูตร

เป้าหมาย

1. พัฒนาครู บุคลากร ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทฤษฎี จิตวิทยาพัฒนาการ แนวการจัดประสบการณ์ให้เด็กปฐมวัย
2. จัดประสบการณ์ให้เด็กมีพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้าน และส่งเสริมทักษะกระบวนการคิด เพื่อให้เด็กบรรลุคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร
3. ใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่หลากหลาย ในการจัดประสบการณ์เรียนรู้อย่างมีคุณภาพ
4. ผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา และจัดการศึกษาปฐมวัย
5. ผู้เรียนรักความเป็นไทย ใช้ชีวิตพอเพียง อยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข

ภารกิจ

1. พัฒนาครู บุคลากร ให้เป็นบุคคลที่เป็นมืออาชีพ
2. เตรียมความพร้อมให้เด็กมีพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้าน และ
พื้นฐานการศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
3. จัดหาและส่งเสริมสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีทางการศึกษา
ที่หลากหลาย
4. ส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร ครู มีส่วนร่วมในการ
พัฒนาการศึกษาปฐมวัย
5. ปลุกฝังให้เด็กมีความรักในท้องถิ่นและรักความเป็นไทย